

V Praze, dne 9. 6. 1964 (večer)

Ahoj, figury!

Varovala mne do telefonu bába, že se mi dá žena do zemědělství, tak honem píšu, abych to zažehnal. Nevím, Hedo, proč si stěžuješ, když jsem Ti už přece jeden dopis napsal (dozadu na útržek složenky). Tohle tedy je už druhý, v němž stejně jenom rozvedu to, co už jsem napsal.

Minulé pondělí jsem se konečně příslušného soudruha dovolal a ten si mne pozval na čtvrtek 9.00 hod. Vyzvedl si mne v informacích, zavedl do jedné čekárny a tam jsme konferovali asi do čtvrt na jednu, tedy přes 3 hodiny. Zeptal se mne nejdříve, chci-li ještě něco k svému dopisu dodat, načež já, že ne, spíše k jeho. Dopis jsem nemínil jako stížnost, nýbrž jako ohrazení (a letmá vzpomínka na Tebe). Trochu se pokusil to zironizovat, tak jsem vypálil zcela jasně: považuji to za naprosto nevěcné, s. Koucký to přehnal, přišel jsem proto, že se to musí dát nějak do pořádku. S. Huličnick mne ujistil, že si to důkladně přečetl a že je přesvědčen o správnosti kritiky v projevu s. Kouckého. Řekl jsem mu, že chápu, že nemůže mít jiné stanovisko, když je pověřen vyřízením záležitosti, že však by mne zajímaly argumenty a důkazy každého ze 13 bodů, s nimiž v kritice nesouhlasím. Vyzval mne, abych řekl, které myslím. Začal jsem vyjmenovávat: Kde v článku otevřeně popírám objektivní zákony v historii? V čem je aktivita lidského subjektu pojata iracionalisticky? Z čeho vyplývá, že se v článku archaickými lidmi myslí marxisté? Kde je otevřený útok na materialismus marxistické filosofie? A kde útok proti vědeckému charakteru filosofie? Nejprve mne Huličnick vždy pobídl, abych uváděl další. Při posledních uvedených bodech začal uvádět vždycky nějaké místo, ale já jsem pochopitelně hravě vyvracel jeho argumenty, proto byl vždycky nucen strkat tam něco, co tam nebylo. Namítl, že nejde o formální znění textu, ale o smysl v kontextu. Vyzval jsem ho, aby to tedy ukázal v kontextu. Ani se o to nepokoušel a hned řekl, že svou erudicí není filosof a že se se mnou nebude v jednotlivostech přít; celkový dojem z článku má však stejný jako s. Koucký. Odvětil jsem, že se takhle nehne- me z místa; nejde mi o to, jaký má kdo dojem, ale co je v článku skutečně napsáno. Prohlásil, že přece je moje vina, když jsou mé formulace špatně pochopeny; to je moje riziko. Odmítl jsem tuto myšlenku a řekl jsem, že autor není přece odpovědný za nepochopení, které vznikne z povrchního a ledabylého čtení textu. Řekl mi, že jsem zcela zanedbal politický dopad článku, který nemá odborný, nýbrž kulturně-politický charakter. Opáčil jsem, že i filosofie má svou odbornou stránku a že mi šlo především o odborný problém, i když jsem o něm psal pro přírodovědce populárně. Na- proti tomu pochybuji, že s. Koucký dostatečně uvážil politický dopad své kritiky. Při takovýchhle způsobech by jistě leckdo, kdo by nestál tak pevně jako já, byl snadno zatlačen do skutečně protimarxistické posice. Ať uváží, do jakého kouta jsem tu tlačén: v opatrných redakcích mne od-

mítnou, v jiných mne jako průšviháře přijmou s otevřenou náručí. Z článku, který je myšlen zcela vážně, se v důsledku podivně kritické reakce s. Kouckého stala sensace a *Vesmír* byl ihned po kritice rozebrán. Dostávám se na místa, kde jsem nechtěl být, a to nikoli svou vinou. Huličnick odpověděl, že to nemám brát tak tragicky. Skočil jsem mu do řeči a řekl, že jestli myslí na to, že jsem nebyl zavřen ani vyhozen ze zaměstnání, tak že to ještě není všechno. Právnicky řečeno byla poškozena moje pověst a bylo mi ztíženo publikování dalších prací. Naproti tomu bych se chtěl rád zeptat, proč to tak tragicky bral s. Koucký a obrátil se proti nedůležitému článku s takovou vehemencí. S. Huličnick se mne zeptal, jsem-li marxista (to se mne ovšem ptal dřív na počátku – trochu se mi pošramotila periodizace) – nejdřív, kde jsem zaměstnán, jsem-li straník a pak tohle. Odpověděl jsem, to bychom se museli nejprve dohodnout, co to je marxista. Je-li marxista Kosík, Garaudy, Fischer, Gramsci, pak že se nebráním tomu titulu. Huličnick se trochu naštvál a řekl, to že přece musím vědět sám; a nevím-li, zda jsou mé názory marxistické, tak že nemám psát články. Řekl jsem, že je v naší společnosti mnoho lidí, kteří nejsou marxisty, že nevím, proč by nemohli psát, pokud to není v rozporu s ústavou a zákony. Zvláště však že si nemyslím, že by jediný člověk, třeba by to byl s. Koucký, mohl rozhodovat o tom, zda je něco nemarxistické, či dokonce protimarxistické, s nějakou definitivní autoritou. Řekl, to že bych se asi divil, že to možné je. Řekl jsem, to že tady tedy už bylo; když jsem studoval na filosofické fakultě a měl jsem výhrady proti některým tezím ve Stalinově brožůře o diamatu a histmatu, že jsem byl vystaven tvrdé kritice a obviněn také z nemarxističnosti a protimarxističnosti. Tenkrát že jsem ztratil chuť se ucházet o titul marxisty. Odvětil, že něco takového tušil. Dodal jsem, že ani dnes jsem této chuti nenabyl, že jsem vyšel z jiných učitelů a že jsem Marxem silně ovlivněn, že však nechci svou minulost redukovat. Znovu jsme se vraceli k článku, když na mě chtěl Huličnick, abych uznal, že jsem se leckde vyjádřil tak, že to mohlo být špatně pochopeno. Chtěl jsem vždy znovu vědět přesně, kde. A hovor po třikrát začal nanovo (bylo zřejmé, že s. Huličnick to chce už ukončit nějakým tím mým ústupkem). Teprve po poledni ztratil už trpělivost (lze-li o ní mluvit) a byl ochoten se se mnou dohodnout na závěru, že jsme se nedohodli. Resumoval a po něm i já. Vyslovil podiv nad tím, jaký naprostý nedostatek sebekritiky u mne nachází. Odmítl jsem tuto formulaci, prohlásil jsem za nutný předpoklad každé sebekritiky skutečné přesvědčení o provedených chybách, o nichž mne však on nedokázal přesvědčit ani jedním vážným argumentem, a naopak jsem vyslovil podiv nad tím, jaký naprostý nedostatek sebekritiky je na jeho, a zvláště na straně s. Kouckého, který ani po mém upozornění nepřekontroloval své formulace a trvá na svém. (Na výslovnou otázku, že bych rád věděl, jaké je stanovisko s. Kouckého, a nikoli jen Huličnickovo, se mi totiž dostalo od-

povědi, že s. Koucký trvá na svých formulacích a že se mnou nehodlá diskutovat. Také na mou otázku mi bylo sděleno, že s. Koucký sám četl článek a sám formuloval příslušné pasáže své kritiky. Byla řeč ještě o mnoha dalších záležitostech. Projevil jsem pochybnost, zda bylo se všemi metodami z doby kultu opravdu zúčtováno, a poukázal jsem na svůj případ jako na doklad toho, že ne zcela. Když Huličnický zdůrazňoval nutnost leninsky orientovaného boje na dvě fronty, proti dogmatismu i proti revizionismu, řekl jsem, že jsem důkladně pročetl i stanovisko ÚV, ale že jsem tam nenašel ani jediného pranýřovaného dogmatika, zatímco revizionistů tam jsou řady. Že mi to tedy nepřipadá jako boj na dvě strany, ale spíše na jednu stranu. Odpověděl, že na kulturní frontě si nemá smysl vymýšlet nějaké dogmatiky, protože tam je hlavním nebezpečím revizionismus. Dogmatismus že však žije a že strana proti němu bojuje. Řekl jsem, že to jsem rád, že jsem myslel, že u nás podle ÚV snad ani žádní dogmatici nejsou. Na závěr jsem zdůraznil, že se mu nepodařilo ani v nejmenším mne přesvědčit a že velmi lituji, že ani já jsem nemohl jeho přesvědčit. Že proto mi nezbyvá, než abych si podržel své názory a psal nadále ve stejném duchu, ať už to bude moci vyjít, či ne. Jo – ještě jsem zapomněl: prý jsem Kosíkovi moc neposloužil, když jsem tak jednoznačně navázal na nejslabší stránky jeho knihy. Řekl jsem, že jsem přesvědčen, že jsem navázal naopak na jeho stránky nejlepší a nejsilnější, a že ostatně odpověď na tuto otázku by bylo nejlépe ponechat samotnému Kosíkovi. Zeptal se mne, zda snad Kosík a článkem souhlasí; odpověděl jsem, že jej četl a že v krátké rozmluvě s ním jsme se o článku zmínili a že nic neřekl o tom, že se mu zdá být pochybným, naopak, že se zdálo, že se mu článek líbí. A prohlásil jsem své přesvědčení, že Kosík je jedním z nejvzdělanějších a nejinteligentnějších marxistů u nás a že to dokumentuje i jeho už světová pověst. (Huličnický tím moc nadšen nebyl, ale nechal to být.) Huličnický také řekl, že každý vzdělaný marxista, který své věci rozumí, musí můj článek posuzovat stejně jako s. Koucký. Vyjádřil jsem svou upřímnou pochybnost a řekl jsem, že na př. akademik Málek soudí, že článek není útokem proti marxismu. Huličnický se rychle zeptal, zda snad četl článek před otištěním; stejně rychle jsem odpověděl, že pokud vím, nikoli, ale určitě že jej četl po kritice. Huličnický pak řekl, že s. Málek má jistě možnost říci své stanovisko s. Kouckému osobně; a s. Koucký že má možnost zůstat na svém stanovisku. To jsem připustil. Huličnický mi také navrhl, abych napsal odpověď do *Rudého práva*; zeptal jsem se ho, zda je ochoten tlumočit mou žádost s. Kouckému, aby souhlasil s uveřejněním mé odpovědi v *RP*. To odmítl; prý o tom bude rozhodovat redakce sama. (Atd. o tom pak ještě chvíli bylo pindání.) Navrhl jsem, že napíšu nepolemický článek, jímž bych své pojetí obhájil, do *Filosofického časopisu*. Ani s tím nechtěl Huličnický projevit souhlas. No prostě, nebylo to k ničemu a k ničemu jsme nedošli. Na rozloučenou mi řekl, kdybych opět něco potřeboval, že mohu

přijít. Řekl jsem mu proto na shledanou a odešel jsem. – Určitě jsem toho ještě haldu vynechal a možná docela zapomněl. Pokusím se o přesnější zápis, pokud mi paměť dovolí.

Benhart mi řekl, že recenze *Antologie* byla zařazena do nejbližšího, tj. červencového *Plamene*, a recenze Patočky do srpnového. Honorář přišel – 200,- minus 6,- Kčs daň. Proto jsem byl schopen Ti poslat 700,-. Dluh splatím asi jen s podmínkou, že přijde ještě honorář za překlad. Recenzi do *Literárek* jsem ještě nedodal, ale mohutně pracuju na subjektu. Včera byla na fakultě sláva s JLH; mluvil jsem s Nadou a s Alenou, obě Tě pozdravují. Alena má už skoro dospělou dceru, jako by jí z oka vypadla, ještě o něco hezčí; projevil jsem obdiv. Vnoučat tam vůbec měl JLH haldu. Lochman měl slavnostní projev, slabost samu. Hájek vystoupil dost trapně. Hrůza oslavil v Hromádkovi vlastence. To se mu povedlo. No, bylo to celé značně praštěné. – Volební legitimaci příkládám.

Dovolenou od 6. 6. si nemohu vzít, ale od 6. 7. by to možná šlo. Pro každý případ jsem objednal od tohoto termínu počínajíc veliký stan (Ještěd – úplný salon!); mám to odřící, anebo si to uspořádáme sami? Já bych byl pro. Vyhlédněte s Honzou vhodné místo u potoka a můžeme se soukromě vyblbnout. Matrace ovšem nejsou, nedostali jsme ani jednu novou.

Měl jsem konference se Smolíkem o článku, hodlá ho zařadit hned do prvního čísla po prázdninách a doprovodit svým komentářem; navrhl mi několik míst k zmírnění podle mého uvážení. – Také v *Tváři* se situace zase změnila, Šolleová se přimlouvala za otištění, Lopatka se nemohl rozhodnout a dal to přečíst Vohryzkovi (víš, kdo to je? ten muž z *Května*?); Vohryzek s nadšením prohlásil, že tak originální článek o umění snad ještě nečetl. Hoši na něj hodně dají, a tak bylo rozhodnuto, jen mám prý udělat svižnější a více strhující úvod.

Jak se učíš německy? Budu zkoušet, jen se bude prášit, to si piš. Proč mi nepíšeš holky? Pozdravuj je, ale že jim napíšu, až mi napíší ony. Všem dokola pozdrav!

Táta